

สิ่งที่ถูกซ่อนเร้นภายในจิตใจ...จะถูกเผยให้เห็น

โดย... อบูมุฮัมมัด อัลอัชชะรีย์

ท่านอิหม่ามอิบนุอะฏออลลาฮ์ ได้กล่าวไว้ในหนังสืออิกัมของท่านว่า

مَا اسْتُودِعَ فِي غَيْبِ السَّرَائِرِ ظَهَرَ فِي شَهَادَةِ الظَّوَاهِرِ

“สิ่งที่ถูกบรรจุไว้ในจิตใจที่มองไม่เห็น(ด้วยตา) มันจะปรากฏให้เห็นทางภายนอก”

อิกัมนี้วางอยู่บนพื้นฐานของคำกล่าวของท่านร่อซูลุลลอฮ์ คือลัทธิล่อล่อลัทธิอะลียะฮ์ซะลัลัม จากฮะดีษที่ขออิหฺความว่า

أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ
أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

“พึงทราบเถิด แท้จริงในร่างกายนั้น มีก้อนเนื้อก้อนหนึ่ง เมื่อมันดี ร่างกายทั้งหมดก็จะดีด้วย และเมื่อมันไม่ดี ร่างกายทั้งหมดก็จะไม่ดีด้วย พึงทราบเถิด มันคือหัวใจ”¹

ความหมายของฮะดีษคือ สิ่งที่ชักนำให้มนุษย์มีพฤติกรรมหรือผลักดันให้เขาเลือกปฏิบัติสิ่งต่างๆ คือความรู้สึกภายในที่มันได้สะท้อนออกมาจากหัวใจ ในทำนองเดียวกันกับความคิดและการรับรู้เป็นผลที่ได้สะท้อนออกมาจากสมอง แต่ส่วนมากแล้วพฤติกรรมทั้งหลายของมนุษย์จะเป็นผลสะท้อนออกมาจากหัวใจ

ดังนั้นสิ่งที่แสดงออกมาจากมนุษย์ ไม่ว่าจะมาจากลิ้นหรืออวัยวะร่างกายต่างๆ การเคลื่อนไหวหรือการหยุดนิ่งของเขา ล้วนแต่รับคำบัญชาจากหัวใจ ฉะนั้นหากหัวใจของมนุษย์บริสุทธิ์จากความมัวหมอง อีกทั้งมีชีวิตชีวาด้วยความตักวาต่ออัลลอฮ์ตะอาลา พฤติกรรมก็จะถูกแสดงให้เห็นทางภายนอกเช่นกัน ด้วยการปฏิบัติตามคำบัญชาใช้ของอัลลอฮ์และการมีจรรยา มารยาทที่ดีงาม

¹ รายงานโดยบุคอรี, ฮะดีษเลขที่ 52, ดู ซอฮิห์อัลบุคอรี, หน้า 25-26.

แต่ถ้าหากหัวใจของเขามีแต่การหลอกลวง กลับกลอก ไม่มีความบริสุทธิ์ใจ สิ่งดังกล่าวก็ย่อมเผยให้เห็นทางภายนอก การคบค้าสมาคมกับผู้อื่นก็จะเผยคุณลักษณะเช่นนี้ออกมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้นเช่นกัน บุคคลที่มีหัวใจประเภทที่สองนี้มีความพยายามที่จะปกปิดอุปนิสัยหน้าไหว้หลังหลอก จิตใจโสโอหังรู้สึกว่าคุณดีกว่าคนอื่น พยายามที่จะปกปิดความชั่วร้ายที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในหัวใจไม่ให้ใครเห็น แต่ทว่าความพยายามเช่นนี้จะประสบความสำเร็จน้อยเหลือเกิน เพราะความดีงามที่ถูกแสดงออกมาทางภายนอกนั้น หากไม่มีการเชื่อมต่อความดีงามที่ฝังลึกอยู่ภายในจิตใจแล้ว มันย่อมไม่มีชีวิตชีวา และพฤติกรรมที่แสดงออกมาให้เห็น ไม่ว่าจะเป็นคำพูด หรือการกระทำ ก็จะไร้ความน่าเชื่อถือ เพราะเป็นผลสืบเนื่องมาจากความหมองมัวของหัวใจที่อยู่ภายในนั่นเอง

บางท่านอาจจะตั้งคำถามว่า ยังมีผู้คนที่จิตใจของเขาไม่บริสุทธิ์ มีความเบี่ยงเบนออกจากศีลธรรม และตกอยู่ในการฝ่าฝืนที่ซ่อนเร้นจากสายตาของผู้คนทั้งหลาย และสิ่งดังกล่าวนั้นก็ไม่ได้ถูกแสดงให้เห็นออกมาทางพฤติกรรมภายนอกของพวกเขา ยิ่งกว่านั้นพวกเขายังคงได้รับการปกป้องจากอัลลอฮ์ ด้วยการที่พระองค์ได้ทรงปกปิดความไม่บริสุทธิ์ใจของเขามีให้เปิดเผยแก่สายตาของผู้คนทั้งหลาย ซึ่งดังกล่าวนี้อธิบายว่าค้านกับคำพูดของท่านอิบนุอะอฺอิลลาฮ์หรือไม่?

คำตอบก็คือ สภาพของหัวใจและสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจที่มาจากเจตนา ความรู้สึก และความปรารถนานั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเผยออกมาให้เห็นทางภายนอก

แต่การฝ่าฝืนที่บุคคลหนึ่งได้กระทำในสถานที่ลับและซ่อนเร้นจากผู้คนทั้งหลายนั้น จริงๆ แล้วเป็นการกระทำที่แสดงออกมาภายนอกแต่อัลลอฮ์ตะอาลาทรงปกปิดมันไว้ไม่ให้ผู้อื่นเห็น นับเป็นความโปรดปรานอันยิ่งใหญ่ของพระองค์ที่มีต่อบ่าว ในการที่พระองค์ได้ให้แต่สิ่งดีงามของพวกเขามาปรากฏแก่สายตาของผู้คนทั่วไปแม้ว่ามันจะเป็นความดีงามที่เล็กน้อยก็ตาม และพระองค์ได้ทรงปกปิดสิ่งที่น่ารังเกียจจากสายตาผู้คนทั้งหลาย แม้ว่ามันจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็ตาม

ดังนั้นตราบใดที่การฝ่าฝืนทั้งหลายที่มนุษย์ทำขึ้นอย่างลับๆ โดยที่การฝ่าฝืนเหล่านั้นมิได้ออกมาจากเบื่องลิกของจิตใจที่มีความดันทุรัง คือดั่ง โอ้อวด ลำพองตน และยโสโอหัง แต่ออกมาจากจิตใจที่มีความอ่อนแอ พ่ายแพ้ต่ออารมณ์ใฝ่ต่ำ และรู้สึกว่าคุณด่ำด้อย ซึ่งตามวิถีของอัลลอฮ์แล้ว พระองค์จะทำให้การฝ่าฝืนที่ได้กระทำนั้นเป็นความลับระหว่างบ่าวกับพระองค์ และหวังว่าเขาจะทำการเตาบะฮ์ก่อนความตายจะมาถึง แล้วพระองค์ก็จะทรงอภัยโทษให้ในวันกิยามะฮ์

สำหรับผู้ที่กระทำการฝ่าฝืน อันเป็นผลลัพธ์มาจากเจตนาที่เลวร้ายหรือเป็นผลมาจากความ
ดันทุรัง ความยโสโอหัง และคิดว่าตัวเองดีกว่าผู้อื่น แน่ชอนกลืนอายที่โสมมในจิตใจก็จะพุ่ง
ออกมาทางพฤติกรรมให้เห็นในหมู่ผู้คนที่หลาย เนื่องจากการฝ่าฝืนที่มาจากเบื้องลึกของจิตใจที่
มัวหมองไม่บริสุทธิ์นั้น เป็นเสมือนควันของไฟที่เผาไหม้อยู่ภายในจิตใจ เมื่อใดที่จิตใจถูกไขว่ด้วย
ไฟของอารมณ์ใฝ่ต่ำตามนัยยะดังกล่าว ย่อมต้องมีควันปรากฏออกมาให้เห็นต่อสายของผู้คน
ทั้งหลาย

ดังนั้นหากเรากลับมาพิจารณาเหตุการณ์ในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเผยแพร่
ศาสนาตามทัศนะที่ตนเองเชื่อถือ หรือเรื่องยศตำแหน่งในสังคม ก็ให้เห็นพฤติกรรมที่แสดงออกมา
ทางภายนอก ไม่ว่าจะเป็นคำพูดที่มีการด่าทอและหยาบคาย มีพฤติกรรมที่ยโสและดันทุรัง ซึ่ง
พฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นกลิ่นอายที่ออกมาจากจิตใจอันเลวร้ายนั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ท่านอิบโนอะฆออิลาฮ์ ได้กล่าวว่า “หรือท่านจะปรับปรุงภายนอกของท่านให้ดู
ดีแต่กลับสร้างความเสื่อมเสียภายในจิตใจของท่าน ดังนั้นอุปมาตัวท่านเหมือนกับผู้ที่ป็นโรคเรื้อนที่
สวมใส่เสื้อตัวใหม่ แล้วน้ำเหลืองน้ำหนองที่อยู่ข้างในก็จะไหลออกจากเสื้อนั้น เพราะฉะนั้นท่านจะ
ปรับปรุงให้ดูดีในสิ่งที่มนุษย์เห็นโดยไม่ปรับปรุงหัวใจของท่านที่อัลเลาะห์ทรงเห็นดอกหรือ?”²

² อิบโนอะฆออิลาฮ์, ตาญลอุรุษ, หน้า 467.